

Удосконалення інституту відсторонення від посади у контексті євроінтеграційних процесів в Україні

Анастасієва В. В.

аспірант кафедри кримінального процесу

Національна академія внутрішніх справ

пл. Солом'янська, 1, Київ, Україна

orcid.org/0000-0001-7386-2208

jast1922@ukr.net

Ключові слова: *європейська інтеграція, Європейський Союз, євроінтеграційна політика, кримінально-процесуальні відносини, заходи забезпечення кримінального провадження, відсторонення від посади, міжнародні європейські стандарти.*

У статті зазначено, що одним із важливих напрямів діяльності Європейського Союзу у сфері кримінально-процесуальних відносин є розвиток та вдосконалення нових інститутів. Це супроводжується появою нових правових інститутів та змінами у вітчизняній кримінально-процесуальній доктрині, зокрема інституту заходів забезпечення кримінального провадження, до системи якого входить відсторонення від посади. У статті автором розглянуто стан сучасних євроінтеграційних процесів в нашій державі та їхній вплив на розвиток кримінального процесуального законодавства, зокрема щодо вдосконалення інституту відсторонення від посади. Наголошено на специфіці кримінальної процесуальної діяльності, яка вимагає збалансованого поєднання гарантій прав особи в кримінальному процесі з державно-владним примусом, який є її невід'ємною складовою частиною. Автором зазначено, що наша держава вже почала здійснювати важливі кроки до впровадження основних європейських стандартів захисту прав та свобод людини й громадянина, в тому числі в кримінальному процесі. Виокремлено основні нормативно-правові акти, які були прийняті Україною на виконання зобов'язань перед Європейським Союзом та які мають вплив на розвиток інституту відсторонення від посади. Автором запропоновано шляхи удосконалення інституту відсторонення від посади. Зазначено, що з появою нових центральних органів місцевого самоврядування виникла необхідність урегулювання питання, що стосується забезпечення гарантій незалежності їхньої діяльності та процесуального порядку відсторонення від посади посадових осіб таких органів. Наголошено на необхідності чіткої нормативно-правової регламентації та розділення повноважень між Генеральним прокурором України та Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою стосовно контролю за застосуванням щодо особи відсторонення від посади. Аргументовано необхідність урегулювання питання, яке передбачало б одночасне тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя та тимчасове відсторонення судді від адміністративної посади. Зазначено, що однією з новел теорії та практики кримінальної процесуальної діяльності є запровадження положення щодо застосування в кримінальному провадженні практики Європейського суду з прав людини. Резюмовано, що на міжнародному та регіональних рівнях продовжують розроблятися нові універсальні заходи боротьби зі злочинністю, частиною яких є кримінальне процесуальне законодавство ЄС та країн-членів.

Improvement the institute of suspension from office in the context of European integration processes in Ukraine

Anastasieva V. V.

Postgraduate Student at the Department of Criminal Procedure

National Academy of Internal Affairs

Solomyanska sq., 1, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0001-7386-2208

jast1922@ukr.net

Key words: *European integration, European Union, European integration policy, criminal procedural relations, measures to ensure criminal proceedings, removal from office, international European standards.*

It is noted that one of the important areas of activity of the European Union in the field of criminal procedural relations is the development and improvement of new institutions. This is accompanied by the emergence of new legal institutions and changes in the domestic criminal procedural doctrine, in particular the institution of measures to ensure criminal proceedings, the system of which includes removal from office. In the article, the author examines the state of modern European integration processes in our country and their influence on the development of criminal procedural legislation, in particular, in the part related to the improvement of the institution of suspension from office. Emphasis is placed on the specifics of criminal procedural activity, which requires a balanced combination of guarantees of individual rights in the criminal process with coercion by state power, which is its integral component. The author states that our state has already begun to take important steps towards the implementation of the main European standards for the protection of human and citizen rights and freedoms, including in criminal proceedings. The main legal acts adopted by Ukraine to fulfill its obligations to the European Union and which have an impact on the development of the institution of removal from office are highlighted. The author proposed ways to improve the institution of removal from office. It is indicated that with the emergence of new central bodies of local self-government there was a need to settle the issue related to ensuring guarantees of the independence of their activities and the procedural procedure for the removal from office of officials of such bodies. The need for clear regulatory and legal regulation and separation of powers between the Prosecutor General of Ukraine and the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office in terms of control over the application of removal from office was emphasized. The need to settle the issue was argued, which would involve the simultaneous temporary suspension of the judge from the administration of justice and the temporary suspension of the judge from the administrative position. It is indicated that one of the innovations in the theory and practice of criminal procedural activity is the introduction of a provision on the application of the practice of the European Court of Human Rights in criminal proceedings. It was suggested that new universal measures to combat crime continue to be developed at the international and regional levels, a part of which is the criminal procedural legislation of the EU and member states.

Вступ. Оскільки у зв'язку з останніми подіями Україна взяла чіткий курс на європейський простір, зокрема 23 червня 2022 року країни-члени Європейського Союзу проголосували за надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС, необхідно гармонізувати вітчизняні нормативно-правові акти та привести їх у відповідність до міжнародних європейських стандартів.

Євроінтеграційну політику України слід вважати комплексною діяльністю нашої держави в різних сферах суспільного життя, що має на меті створення законодавчих, економічних, політичних, соціальних та міжнародних передумов для проведення інтеграції України до Європейського Союзу шляхом приведення її у відповідність до стандартів ЄС [1, с. 127]. Як зазначає

О.В. Капліна, реформування національного законодавства неможливе без урахування відповідного досвіду міжнародної спільноти [2, с. 223].

Крім того, специфіка кримінально-процесуальної діяльності вимагає збалансованого поєднання гарантій прав особи в кримінальному процесі з гарантіями виконання органами, що здійснюють боротьбу зі злочинністю, покладених на них державою обов'язків, тому нормативне регулювання кримінально-процесуальної діяльності має будуватись на принципі пропорційності, на якому ґрунтуються європейські стандарти прав людини у кримінальному судочинстві й відправлення правосуддя [3, с. 141].

Це стосується заходів забезпечення кримінального провадження, які належать до заходів примусу та передбачають накладення певних обмежень на учасників кримінального провадження у реалізації ними своїх прав та свобод, як, наприклад, застосування до особи відсторонення від посади обмежує її конституційне право на працю. Отже, процесуальний порядок його застосування повинен відповідати провідним європейським стандартам здійснення кримінального судочинства.

Питання перегляду та приведення національного кримінального процесуального законодавства у відповідність до міжнародних зобов'язань України розглядали у своїх роботах В.І. Борисов, Н.В. Глинська, Л.М. Лобойко, С.П. Погребняк, М.А. Погорецький, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, О.Г. Шило, О.Ю. Шостко та інші вчені. Проте щодо визначення шляхів удосконалення інституту відсторонення від посади в контексті євроінтеграційних процесів, то зазначений напрям сьогодні є не дослідженим та потребує проведення ґрунтовного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна, починаючи з проголошення незалежності, почала приймати низку законів в рамках майбутнього її входження у європейське співтовариство, першими з яких були, зокрема, Закон України «Про ратифікацію угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами» від 10 листопада 1994 року, Закон України «Про Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС» від 21 листопада 2002 року. У Концепції адаптації України до законодавства ЄС передбачено, що «для забезпечення приблизної адекватності законодавства України і законодавства ЄС у процесі провадження нормотворчої діяльності враховуватимуться основні положення актів законодавства ЄС настільки, наскільки це доцільно для України з огляду на економічні, політичні та соціальні наслідки прийняття відповідних правових норм, адаптованих до законодавства Євро-

пейського Союзу» [4]. Крім того, на цей момент перед Україною поставили низку завдань, які необхідно виконати, зокрема посилення боротьби з корупцією, продовження судової реформи в Україні, антиолігархічний закон.

Щодо кримінально-процесуального судочинства загалом та окремих його інститутів зокрема, то нашою державою уже здійснено важливі кроки до впровадження основних європейських стандартів захисту прав та свобод людини й громадянина. Так, з 2012 року Україною було ухвалено важливі законодавчі акти у сфері боротьби зі злочинністю та корупцією в державі, які впроваджують істотно нові правові інститути, більшість яких раніше не була відома національному законодавству і є імплементацією європейських стандартів [5].

В межах нашого дослідження, що стосується, зокрема, інституту відсторонення від посади, слід розглянути прийняття міжнародних конвенцій у сфері протидії корупції, що значно вплинуло на становлення зазначеного заходу забезпечення кримінального провадження.

Так, одним із важливих міжнародних актів у сфері протидії корупції є Конвенція Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) проти корупції, ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН 31 жовтня 2003 року, яка була ратифікована Україною та набула чинності 1 січня 2010 року. Сьогодні задля виконання зобов'язань, передбачених положеннями Конвенції, функціонує Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки. Задля боротьби з корупцією в Україні було створено Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Агентство), діяльність якого регламентується Законом України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [6]. З появою нового органу виконавчої влади з'явилась необхідність унормування питання про порядок відсторонення його членів від посади. Зазначеним нормативно-правим актом регламентовано положення, які визначають гарантії незалежності членів Агентства, а також порядок відсторонення їх від посади, який знайшов своє відображення в ч. 1 ст. 155 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК).

Задля відновлення інституційного механізму запобігання корупції та виконання зобов'язань перед ЄС було внесено низку змін до Закону України «Про запобігання корупції» та доповнено його ст. 65-1. Згідно з ч. 5 ст. 65-1 Закону України «Про запобігання корупції», особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення у сфері службової діяльності, підлягає відстороненню від виконання повноважень на посаді в порядку, визначеному законом. Також нормою розглядуваної статті регламенто-

вано питання про відсторонення від здійснення правосуддя, відсторонення від посади судді, судді Конституційного Суду України [6].

Наведена норма відсилає нас до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII, в якому міститься положення про те, що суддя може бути тимчасово відсторонений від здійснення правосуддя на строк не більше двох місяців у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника в порядку, встановленому законом. Рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя ухвалюється Вищою радою правосуддя (ч. 5 ст. 49). Крім того, відповідно до ч. 5 ст. 86 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», Вища кваліфікаційна комісія суддів України за наявності підстав може внести подання Вищій раді правосуддя про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя до закінчення кваліфікаційного оцінювання [7].

На виконання зобов'язань України щодо її вступу в ЄС Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021 було прийнято Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки. Зокрема, задля подальшого розвитку інституту відсторонення від посади та забезпечення відповідальності суддів одним із напрямів Стратегії було встановлено вимоги щодо вирішення питання про тимчасове відсторонення судді від адміністративної посади одночасно з вирішенням питання про тимчасове відсторонення його від здійснення правосуддя [8].

На підтримку такого твердження слід звернутись до п. 7 ст. 20 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», у якому зазначено, що звільнення з посади судді, припинення його повноважень як судді, а також закінчення строку, на який суддю обрано на адміністративну посаду в суді, припиняють його повноваження на адміністративній посаді [7]. Проте у зазначеній нормі відсутня умова про те, що тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя тимчасово припиняє його повноваження на адміністративній посаді. Відповідно до ч. 1 ст. 20 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», адміністративними посадами в суді є посади голови суду та заступника (заступників) голови суду. Оскільки в межах повноважень, які передбачаються зайняттям посади голови суду його заступника (заступників), він здійснює контроль за ефективністю діяльності апарату суду, сприянням виконанню вимог щодо підвищення кваліфікації суддів місцевого суду, внесенням на розгляд зборів суду пропозицій щодо кількості та персонального складу слідчих суддів тощо, справедливо вважати, що

після прийняття рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, залишаючись при цьому на адміністративній посаді, він може чинити протиправний тиск на свідків чи інших учасників кримінального провадження або іншим чином негативно впливати на хід досудового розслідування.

Таким чином, вважаємо за доцільне переглянути норми чинного КПК України, а також Закону України «Про судоустрій та статус суддів» стосовно встановлення вимоги щодо вирішення питання про тимчасове відсторонення судді від адміністративної посади одночасно з вирішенням питання про тимчасове відсторонення його від здійснення правосуддя. Зокрема, пропонуємо доповнити ч. 1 ст. 155-1 КПК України реченням такого змісту: «Рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності тягне за собою тимчасове відсторонення судді від адміністративної посади».

Також слід згадати новий закон, який був прийнятий у 2021 році на виконання зобов'язань України щодо майбутнього вступу до ЄС, а саме Закон України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)» від 23 вересня 2021 року № 1780-IX. Зокрема, хочемо виокремити норму, яка міститься у п. 4 ч. 2 ст. 10 Закону, яка до ознак небездоганної ділової репутації фізичної особи, пов'язаних з дотриманням закону та публічного порядку, відносить позбавлення особи права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю згідно з вироком або іншим рішенням суду протягом строку дії такого покарання. Проте у зазначеній нормі не згадується строк відсторонення особи від посади в рамках здійснення щодо неї кримінального провадження [9].

Слід зауважити, що відсторонення від посади як захід процесуального примусу здебільшого застосовується до осіб, щодо яких відкрито кримінальне провадження за вчинення ними кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, отже, за доведеності вини підозрюваного, обвинуваченого йому призначається покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Крім того, однією з основних умов відсторонення від посади є доведеність причинного зв'язку між професійною діяльністю особи та інкримінованим їй кримінальним правопорушенням, що фактично означає, що така особа використала чи використовує своє службове чи професійне становище для вчинення

кримінального правопорушення, приховування його слідів, незаконного впливу на свідків тощо. В такому разі за прийняття рішення про відсторонення від посади цілком слушно було б говорити про наявність у такої особи ознак небездоганної ділової репутації. Отже, вважаємо за необхідне доповнити зазначену статтю п. 4-1 та викласти її в такій редакції: «відсторонення від посади – протягом строку дії такого заходу забезпечення кримінального провадження».

Крім того, під час застосування відсторонення від посади важливу функцію має орган прокуратури як один із органів, уповноважених на здійснення контролю за законністю дотримання прав та свобод людини й громадянина під час застосування відсторонення від посади. Важливим кроком у вдосконаленні механізму протидії корупції в Україні стало створення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП), відповідно до ст. 8-1 Закону України «Про прокуратуру». Так, З.А. Загінєй та В.М. Драган відзначають, що у створенні САП Україною було використано досвід передових європейських країн, зокрема Німеччини, де у прокуратурах окремих земель можуть створюватися спеціальні відділи по боротьбі з корупцією [10, с. 50].

Діяльність її регламентується Положенням про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора, затвердженим Наказом Офісу Генерального прокурора України від 5 березня 2020 року № 125. Зокрема, це положення одним із основних завдань САП визначає запобігання незаконному притягненню особи до кримінальної відповідальності та необґрунтованому застосуванню до неї заходів процесуального примусу. В межах своїх повноважень САП уповноважена здійснювати нагляд за додержанням законів Національним антикорупційним бюро України (далі – НАБУ) [11]. Так, відсторонення від посади Директора НАБУ здійснюється слідчим суддею на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або заступника Генерального прокурора, який, відповідно, є керівником САП. Таким чином, САП фактично є органом, який уповноважений здійснювати контроль за дотриманням прав та свобод під час застосування відсторонення від посади. Проте сучасне законодавство, яке регламентує її діяльність, не містить чіткого розмежування функцій Офісу Генерального прокурора та САП, що, відповідно, потребує подальших законодавчих розробок у цій сфері, зокрема стосовно відсторонення від посади.

Однією з новел теорії та практики кримінальної процесуальної діяльності є запровадження положення щодо застосування в кримінальному провадженні практики Європейського суду з прав людини. Згідно з ч. 2 ст. 8 КПК України, прин-

цип верховенства права в кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики ЄСПЛ, а у ч. 5 ст. 9 КПК України встановлено, що кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики ЄСПЛ [12]. Крім того, на обов'язковості застосування прецедентної практики ЄСПЛ наголошує Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [13]. Під час перевірки підстав застосування до особи відсторонення від посади слідчий суддя досить часто звертається до практики ЄСПЛ, зокрема щодо встановлення «обґрунтованості підозри».

Висновки. Реформування кримінального процесуального законодавства України пов'язано з утвердженням ефективних правових інститутів, які б гарантували розвиток нашої держави як соціальної, демократичної та правової. Україною сьогодні було здійснено значну роботу у зазначеному напрямі, зокрема щодо реалізації нових законодавчих ініціатив.

1. Для посилення боротьби з корупцією нашою державою була ратифікована Конвенція ООН проти корупції. Задля цього прийнято низку важливих законодавчих актів, таких як Закон України «Про запобігання корупції», Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора. З появою нових органів виконавчої влади з'явилась необхідність унормування питання про порядок відсторонення їх членів від посади в рамках здійснення кримінального провадження. Задля цього необхідна чітка регламентація та розділення повноважень стосовно контролю за застосуванням відсторонення від посади між Генеральним прокурором України та Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою.

2. В рамках продовження судової реформи в Україні було прийнято Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки. Так, задля подальшого удосконалення інституту відсторонення від посади та забезпечення відповідальності суддів вважаємо за доцільне переглянути норми чинного КПК України, а також Закону України «Про судоустрій та статус суддів» щодо встановлення вимоги щодо вирішення питання про тимчасове відсторонення судді від адміністративної посади одночасно з вирішенням питання про тимчасове відсторонення його від здійснення правосуддя. Зокрема, пропонуємо доповнити ч. 1 ст. 155-1 КПК України реченням такого змісту: «Рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності тягне за собою тимчасове відсторонення судді від адміністративної посади».

3. Задля прийняття антиолігархічного закону було прийнято Закон України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)», який виділяє ознаки небездоганної ділової репутації фізичної особи, пов'язані з дотриманням закону та публічного порядку. Отже, слід

зауважити, що в разі прийняття рішення про відсторонення від посади цілком слушно було б говорити про наявність у такої особи ознак небездоганної ділової репутації, тож вважаємо за необхідне доповнити статтю п. 4-1 Закону та викласти його в такій редакції: «відсторонення від посади – протягом строку дії такого заходу забезпечення кримінального провадження».

ЛІТЕРАТУРА

1. Калина М.В. Особливості євроінтеграційної політики України. *Вісник НАДУ при Президентові України*. 2004. № 2. С. 125–132.
2. Капліна О.В. Міжнародно-правові стандарти захисту прав потерпілих в кримінальному процесі: інтерпретація і проблеми імплементації в національне законодавство України. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2004. № 1–2. С. 223–228.
3. Шило О.Г. Гарантії права людини на свободу й особисту недоторканність: регіональні стандарти і національне законодавство. *Актуальні проблеми формування правової держави в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 2. Харків : Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2000. С. 146–149.
4. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 року № 1365. *Офіційний вісник України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-п#Text>
5. Шило О.Г. Проблеми адаптації кримінального процесуального законодавства України до права Європейського Союзу. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 3 (86). С. 102–110.
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n831>
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
8. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : Указ Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021>
9. Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів) : Закон України від 23 вересня 2021 року № 1780-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-20#Text>
10. Загиней З.А., Драган В.М. Роль прокуратури Німеччини у протидії корупції. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 49–55.
11. Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора : Наказ Офісу Генерального прокурора України від 5 березня 2020 року № 125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20>
12. Кримінальний процесуальний кодекс України зі змінами від 8 червня 2022 року № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n1545>.
13. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

REFERENCES

1. Kalyna M.V. (2004) Osoblyvosti yevrointehratsiynoyi polityky Ukrayiny [Peculiarities of the European integration policy of Ukraine]. *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrayiny – Bulletin of the NADU under the President of Ukraine*. № 2. S. 125–132 [in Ukrainian].
2. Kaplina O.V. (2004) Mizhnarodno-pravovi standarty zakhystu prav poterpilykh v kryminal'nomu protsesi: interpretatsiya i problemy implementatsiyi v natsional'ne zakonodavstvo Ukrayiny [International legal standards for the protection of the rights of victims in criminal proceedings: interpretation and problems of implementation in the national legislation of Ukraine]. *Visnyk Khmel'nyts'koho instytutu rehional'noho upravlinnya ta prava – Bulletin of the Khmelnytskyi Institute of Regional Management and Law*. № 1–2. S. 223–228 [in Ukrainian].
3. Shylo O.H. (2000) Harantiyi prava lyudyny na svobodu y osobystu nedotorkannist': rehional'ni standarty i natsional'ne zakonodavstvo [Guarantees of the human right to freedom and personal integrity: regional standards and national legislation]. *Aktual'ni problemy formuvannya pravovoyi derzhavy v Ukrayini*:

mat. mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Actual problems of the formation of the rule of law in Ukraine: Mat. international science and practice conf. Kh.: Nats. yuryd. akad. Ukrayiny im. Ya. Mudroho. S. 146–149 [in Ukrainian].

4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 15.10.2004 r. № 1365 “Pro deyaki pytannya adaptatsiyi zakonodavstva Ukrayiny do zakonodavstva Yevropeys’koho Soyuzu” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 15.10.2004 r. № 1365 “About some issues of adaptation of the legislation of Ukraine to the legislation of the European Union”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-#Text> [in Ukrainian].
5. Shylo O.H. (2016) Problemy adaptatsiyi kryminal’noho protsesual’noho zakonodavstva Ukrayiny do prava Yevropeys’koho Soyuzu [Problems of adaptation of the criminal procedural legislation of Ukraine to the law of the European Union.]. *Visnyk Natsional’noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrayiny – Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. № 3 (86). S. 102–110 [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrayiny “Pro zapobihannya koruptsiyi” vid 14.10.2014r. № 1700-VII [Law of Ukraine “On Prevention of Corruption” of October 14, 2014 No. 1700-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n831> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrayiny “Pro sudoustriy i status suddiv” vid 2 chervnya 2016 r. № 1402-VIII [Law of Ukraine “On the judiciary and the status of judges” of June 2, 2016 No. 1402-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
8. Ukaz Prezydenta Ukrayiny “Pro Stratehiya rozvytku systemy pravosuddya ta konstytutsiynoho sudochynstva na 2021–2023 roky” vid 11 chervnya 2021 r. № 231/2021. [Decree of the President of Ukraine “Strategy for the development of the justice system and constitutional judiciary for 2021–2023” dated June 11, 2021 No. 231/2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrayiny “Pro zapobihannya zahrozam natsional’nyy bezpetsi, pov’yazanym iz nadmirnym vplyvom osib, yaki mayut’ znachnu ekonomichnu ta politychnu vahu v suspil’nomu zhytti (oliharkhiv)” vid 23 veresnya 2021 r. № 1780-IX [Law of Ukraine “On prevention of threats to national security associated with excessive influence of persons who have significant economic and political weight in public life (oligarchs)” dated September 23, 2021 No. 1780-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-20#Text> [in Ukrainian].
10. Zahyney Z.A., Drahan V.M. (2015) Rol’ prokuratury Nimechchyny u protydyi koruptsiyi [The role of the German prosecutor’s office in combating corruption]. *Naukovyy chasopys Natsional’noyi akademiyi prokuratury Ukrayiny – Scientific journal of the National Academy of the Prosecutor’s Office of Ukraine*. № 2. S. 49–55 [in Ukrainian].
11. Nakaz Ofisu Heneral’noho prokurora Ukrayiny “Polozhennya pro Spetsializovanu antykoruptsiynu prokuraturu Ofisu Heneral’noho prokurora” vid 5 bereznya 2020 r. № 125 [Order of the Office of the Prosecutor General of Ukraine “Regulations on the Specialized Anti-Corruption Prosecutor’s Office of the Office of the Prosecutor General” dated March 5, 2020 No. 125]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20> [in Ukrainian].
12. Kryminal’nyy protsesual’nyy kodeks Ukrayiny. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny zi zminamy vid 8 chervnya 2022 r. № 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine with changes dated June 8, 2022 No. 4651-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n1545> [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrayiny “Pro vykonannya rishen’ ta zastosuvannya praktyky Yevropeys’koho sudu z prav lyudyny” vid 23 lyutoho 2006 r. № 3477-IV [Law of Ukraine “On Implementation of Decisions and Application of Practice of the European Court of Human Rights” dated February 23, 2006 No. 3477-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> [in Ukrainian].